Aaslan uskollinen – Lennart Saari

Turkka Kulmala

Keneltäkään Ukulia säännöllisesti lukevalta tuskin ovat jääneet huomaamatta perusteelliset lajiartikkelit Rymättylän Aaslan linnustosta. Mies juttujen ja havaintojen takana on Carl Lennart Saari – kavereiden kesken Lennu tai PLY:n perustajajäsenen Martti Soikkelin luonnehdinnan mukaan ”elämäntapaornitologi”.

Tämän päivän lintuharrastusta saattaa ajoittain leimata lyhytjännitteinen projektimaisuus. Hiukan vähemmälle huomiolle tuntuu jääneen vaikkapa tietyn alueen linnuston seuraaminen säännöllisesti vuodesta toiseen. Brittein saarilla tällä ”patch birdingillä” on pitkät perinteet. Se on myös Lennart Saaren leipälaji, jonka hän on kehittänyt huippuunsa kotisaarellaan Rymättylän Aaslaluodolla.

Lennart seuraa Aaslan linnustoa liki päivittäin kartoitustyyppisesti, niin että kutakuinkin koko saaren alue tulee kierretyksi. Päälle tulevat säännölliset linja-, talvilintu-, yölaulaja- ja vesilintulaskennat. Näillä menetelmillä on kertynyt parhaimmillaan lähes 40 vuoden aikasarjoja ja satunnaisia havaintoja vieläkin pidemmältä ajalta.

Entisen Rymättylän kunnan eteläpäässä (vuodesta 2009 Naantalia) sijaitseva Aaslaluoto on 16 km^2:n suuruinen saari sisä- ja välisaariston vaihettumisvyöhykkeellä. Aaslasta lounaaseen avautuu laaja Ominaistenaukon selkä, ja idässä se rajoittuu Airiston eteläosaan. Isot selät tuovat mereisyyttä pohjois- ja länsipuoleltaan suojatummalle saarelle. Aaslan koko riittää kuitenkin antamaan saaren sisäosien mänty- ja sekametsille ja viljelysmaille mantereisen ilmeen. Makeita vesistöjäkin on, muutama pienehkö järvi ja merestä kuroutuneita kluuvijärviä.

Lennart Saari syntyi Aaslaluodolla vuonna 1948 ja asuu edelleen pääosin siellä. Kotisaari on ollut hänelle tärkeä paikka läpi koko elämän: – Kävin oppikoulun Turussa, ja kouluvuosien Aaslankesistä tuli minulle suorastaan vapauden symboli.

Luonnon kunnioitus ja kiinnostus sitä kohtaan periytyi Lennartille omilta vanhemmilta ja kasvitieteilijäeno Thorolf Candolinilta. Ajan tavan mukaan harrastuksiin kuului myös lintujen pesille kiipeily. – Tosin siitä oli hyötyä pesien etsinnässä, kun aloitin varsinaisen lintuharrastuksen, Lennart puolustautuu.

Vakavampi lintujen harrastaminen virisi pikkuhiljaa vuodesta 1963 alkaen, siis noin 15 vuoden iässä. Muistiin Lennart alkoi kirjata havaintojaan vuonna 1966, ja ”kaikki” havainnot ovat kattavasti kirjoissa ja kansissa vuodesta 1971 alkaen. Harrastuspolkunsa alkuvaiheessa Lennart tutustui myös moneen TLY:n varhaisvuosien keskeiseen hahmoon. Ikään kuin mentoriksi muodostui Ismo Lahtonen, jota Lennart avusti rengastuksissa.

Lennart opiskeli Helsingin yliopistossa riistabiologiaa ja aloitti vuonna 1975 väitöstutkimuksen, jonka aiheena olivat sepel- ja uuttukyyhkyn ekologia. Vuonna 1984 valmistuneen työn menetelminä olivat reittilaskennat ja kartoitukset.

Lennartin retkeily keskittyy siis vahvasti Aaslaluodolle. Kartoitustyyppistä jatkuvaa seurantaa kertyy noin 14–31 retken kuukausitahdilla. Vuositasolla havainnointipäiviä tulee vähintään 200; parhaana vuotena maastopäiviä oli 330.

Varsinaisen reittilaskennan Lennart tekee kuukausittain kahdesti, kuukauden alku- ja loppupuolella. Reitti kattaa kaikki Aaslan keskeiset biotoopit, ja sillä on mittaa runsaat 10 km. Laskenta alkaa suunnilleen auringon noususta ja jatkuu noin 6 tuntia riippuen lintumääristä.

Edellisen lisäksi Lennartin ohjelmaan ovat kuuluneet vuodesta 1976 kolme linjalaskentareittiä, joille kertyy mittaa yhteensä 17,3 linjakilometriä.

Aaslan yölaulajat Lennart on laskenut vuodesta 1979 lähtien kolmesti kesässä noin 20 kilometrin pituisen reitin varrelta. Näitä laskentoja on kertynyt yhteensä noin 104.

Minkälaisia tuloksia mittava havainnointi sitten on tuottanut? – Yleinen trendi on se, että avomaan ja peltojen linnut ovat taantuneet, pensaikkolinnut runsastuneet, Lennart toteaa. – Varsinaisten metsätiaisten määrät, etenkin hömötiaisten, ovat romahtaneet. Joinakin kuukausina saan enemmän merikotkahavaintoja kuin töyhtö-, kuusi- ja hömötiaisia yhteensä. Keltasirkun pesimäkanta on voimakkaasti taantunut, mutta talvikanta on kasvanut. Näädän tulo alueelle tuntuu olevan pääsyy harmaapäätikan, uuttukyyhkyn ja telkän taantumiseen. Kärjistetysti voi todeta, että hanhia pienemmät vesilinnut ovat viime vuosikymmeninä taantuneet – hanhet ja etenkin merimetso ovat runsastuneet.

Surullista kyllä, joitakin lajeja on hävinnyt Aaslaluodolta Lennartin havainnointikautena kokonaan: – Pesimälinnustosta ovat hävinneet esimerkiksi peltosirkku, keltavästäräkki ja kuovi. Moni muukin kahlaaja tuntuu olevan ”liipasimella”.

Tällä hetkellä Lennart on mukana tutkimassa etenkin ilmastonmuutoksen vaikutusta talvehtivaan linnustoon ja yleensä vesilinnustoon pohjoismaisessa NOWAC-työryhmässä (Nordic Waterbirds and Climate Network). Vesilintulaskennat kattavat Aaslan saaren sekä lähivedet noin 40 km2:n alalta. Laskentakierroksia on vuodessa 9, ja yhteen kierrokseen paperitöineen menee noin työviikko.

Rariteeteilla ei ole merkittävää osaa Lennartin havainnoinnissa: – Harvinaisuudet eivät kovin suuresti kiinnosta, elleivät ne satu tulemaan Aaslalle, mitä tapahtuu harvakseltaan. Pitkäaikaiset kannanmuutokset ovat ominta alaani, ja koska historiaa ei voi toistaa, näiden tulosten arvo kasvaa koko ajan. Vaikka joku aloittaisi nyt 40 vuoden tutkimusprojektin, se ei tekisi turhaksi aikaisempaa havaintosarjaa vaan täydentäisi sitä.

Syvästi koettu kristillinen vakaumus tuo Lennartin lintuharrastukseen ja luonnonsuojeluun myös hengellisen näkökulman. – Syväekologisesta ja kristillisestä maailmankatsomuksesta voi paradoksaalisesti päätyä samanlaiseen näkemykseen vastakkaisista suunnista: toiselle luonto on itsessään suojelemista vaativa itseisarvo, toinen haluaa suojella Jumalan kallisarvoista luomistyötä.

Esimerkki kristillisen hengellisyyden ja ympäristötietoisuuden ja -vastuun kohtaamisesta on Portugalissa syntynyt A Rocha -järjestö, jolla on ollut lintuasematoimintaa vuodesta 1983 Algarven lähistöllä. Lennart toimi järjestön Suomen osaston ensimmäisenä puheenjohtajana.